

Fylkesmannen i Telemark

Miljøvernavdelingen

Saksbehandler, innvalgstelefon

Elisabeth Hammerli, 35 58 61 36

Kontrollrapport

Kontrollrapport nummer:	2013.049.I.FMTE
Saksnummer:	2013/4552
Dato for kontroll:	31.10.2013

Informasjon om kontrollert virksomhet:

Navn:	Skien Fjernvarme as	Bedriftsnr.:	991529748
Postadresse:	Postboks 90, Sentrum, 3701 Skien	Foretaksnr. (morselskap):	991478396
		Tlf./e-post:	35902903/ sveinmorten.rogn@skienfjernvarme.no
Besøksadr.:	Amtmand Aalsgt. 85, 3716 Skien	Kommunenr / kommune	0806 /SKIEN
Bransjenr. (NACE-kode):	35.300 Damp- og varmtvannsforsyning	Anleggsnr.:	0806.0173.01

Tilstede under kontrollen:

Fra virksomheten:	Svein Morten Rogn, daglig leder	Fra Fylkesmannen:	Gunnar Djuvik Elisabeth Hammerli

Kontrollomfang:

Kontrollen er en del av en landsomfattende tilsynsaksjon med virksomheter som har forbrenningsanlegg for rene brenslers.

Kontrollen er ikke en uttømmende kontroll innen Fylkesmannens tilsynsområde, men er avgrenset til:

- Håndtering av næringsavfall og farlig avfall
- Utslippskontroll luft
- Miljørisikovurdering
- Oppfølging av disse temaene i virksomhetens internkontroll

Kontrollrapportens innhold:

Rapporten beskriver de avvik og anmerkninger som ble konstatert under kontrollen med hensyn til:

- Avfallsforskriften
- Internkontrollforskriften
- Forurensningsforskriften

Resultater fra kontrollen

Fylkesmannen avdekket 3 avvik* under kontrollen. Det er gitt 1 anmerkning. Se nærmere omtale i rapporten.

Oppfølging etter kontrollen

Det vises til frister for tilbakemelding i denne rapportens oversendelsesbrev.

Skien	27.11.2013	Elisabeth Hammerli
sted	dato	Fylkesmannen i Telemark

(etter fullmakt, rapporten er godkjent elektronisk og har derfor ingen underskrift)

* Avvik og anmerkning er definert på side 2 i rapporten

Definisjon - avvik:

Overtredelse av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen (for eksempel overtredelse av krav i forurensningsloven og/eller produktkontrollloven og/eller forskrifter hjemlet i disse eller krav og vilkår fastsatt i utslippstillatelsen.)

Definisjon - anmerkning:

Et forhold som tilsynsetatene mener det er nødvendig å påpeke for å ivareta helse, miljø og sikkerhet, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

Informasjon om kontrollgebyr:

Fylkesmannen kan fastsette gebyrer for arbeid med tillatelser og kontroller, jf. forurensingsforskriftens kapittel 39. Nærmere informasjon om dette kan fås via <http://lovdata.no/for/sf/md/td-20040601-0931-103.html>. Se vedtak om gebyr i oversendelsesbrevet.

Informasjon om vedtak om tvangsmulkt:

Dersom Fylkesmannen ikke mottar den skriftlige tilbakemeldingen innen den fristen som er fastsatt, har vi mulighet for å fatte vedtak om tvangsmulkt. Vedtak om tvangsmulkt fattes med hjemmel i forurensningsloven § 73 og/eller produktkontrollloven § 13. En eventuell tvangsmulkt kan fastsettes som et engangsgebyr eller et løpende dagsgebyr som gjelder så lenge en tilbakemelding, som godtgjør at avvik kan lukkes, ikke er mottatt.

Aktuelt regelverk:

Aktuelle hjemler for avvik som avdekkes gjennom kontrollen finnes i følgende regelverk:

- Forskrift om systematisk, helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften), av 6. desember 1996 med senere endringer
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften), kapittel 11 Farlig avfall, av 1. juni 2004, med senere endringer
- Forskrift om begrenning av forurensning (forurensningsforskriften), kap. 27 Forurensninger fra forbrenningsanlegg med rene brensler, av 2004 med senere endringer

Se lover og forskrifter på Miljødirektoratet (tidligere Klima- og forurensningsdirektoratet, KLIF) sin hjemmeside www.miljodirektoratet.no eller via www.regelhjelp.no.

Avvik

Det ble funnet følgende avvik under Fylkesmannens kontroll:

Avvik 1: Virksomheten har mangelfull internkontroll

Avvik fra: Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften), § 5, andre ledd punkt 2, 4, 5, 6 og 7.

Grunnlaget for avviket er beskrevet nedenfor (avviket er ikke basert på en fullstendig gjennomgang av internkontrollen).

Grunnlag for avviket:

- a) Virksomheten har ikke fastsatt og dokumentert skriftlige mål for ytre miljø i internkontrollen, jf. internkontrollforskriften § 5, 2. ledd pkt. 4.
- b) Virksomheten har ikke et opplæringsprogram som sikrer tilstrekkelige kunnskaper og ferdigheter hos de ansatte i arbeidet med ytre miljø, jf. internkontrollforskriften § 5, 2. ledd pkt. 2.

- c) Virksomheten har ikke dokumentert i internkontrollen hvordan ansvar og oppgaver er fordelt i arbeidet med ytre miljø, jf. internkontrollforskriften § 5, 2. ledd pkt. 5.
- d) Virksomheten har ikke skriftlige rutiner for å sikre at det kun benyttes rene brensler i forbrenningsanlegget, jf. internkontrollforskriften § 5, 2. ledd pkt. 7.
- e) Virksomheten har ikke skriftlige rutiner for daglig drift inkludert kalibrering av måleinstrumenter og generelt vedlikehold, jf. internkontrollforskriften § 5, 2. ledd pkt. 7.
- f) Rutine for avfallshåndtering er ikke dokumentert i internkontrollen, jf. internkontrollforskriften § 5, 2. ledd pkt. 7.
- g) Virksomheten har ikke skriftlige rutiner for oppfølging av overskridelser i utslippsgrensene, jf. internkontrollforskriften § 5, 2. ledd pkt. 7.
- h) Virksomheten har ikke oppdatert miljørisikovurderingen etter at risikoforholdene er endret, jf. internkontrollforskriften § 5, 2. ledd pkt. 6.
- i) Virksomheten har ikke skriftlige avviksbehandlingsrutiner som er tilpasset behandling av avvik knyttet til fjernvarmeanlegget, jf. internkontrollforskriften § 5, 2. ledd pkt. 7.

Kommentarer

Virksomheten har et internkontrollsystem og en instruks for drift og vedlikehold, men den omhandler arbeidsmiljø – ikke ytre miljø. Det opplyses at virksomheten ikke har mottatt norsk FDV-dokumentasjon for anlegget ennå. Internkontrollsystemet må revideres og utvides slik at systemet og rutineene også gjelder for ytre miljø. Kommentarene under refererer til punktene a) til i) ovenfor.

- a) Det må fastsettes mål for ytre miljø, og disse må dokumenteres i internkontrollsystemet.
- b) Virksomhetens ansatte har fått opplæring i drift av anlegg og måleinstrumenter, men det er ikke laget noe opplæringsprogram som sikrer at de ansatte har kunnskaper og ferdigheter i arbeidet med ytre miljø, inkludert eget internkontrollsystem.
- c) Virksomhetens daglige leder har det overordnede ansvaret, men det er ikke dokumentert hvordan ansvar og myndighet i arbeidet med ytre miljø er fordelt.
- d) Virksomheten opplyser at de bare har en leverandør av flis og har levert en detaljert spesifikasjon av hvilken kvalitet som kreves ved innhenting av anbud på flis til anlegget. Det foretas en visuell kontroll av brenselet som kommer inn, men det må også lages en skriftlig rutine for hvordan virksomheten skal sikre at det kun er rene brensler som benyttes i anlegget.
- e) Virksomheten må ha skriftlige rutiner for drift i sin internkontroll i tillegg til FDV-dokumentasjon fra leverandør. De skriftlige rutineene kan lages med utgangspunkt i FDV-dokumentasjonen, og må være lett tilgjengelig og tilpasset daglig bruk slik at alle som arbeider og har vakt har tilgang til disse rutineene.
- f) Virksomheten må ha skriftlige rutiner som sikrer at avfall håndteres forskriftsmessig.
Rutineene skal blant annet sikre at:
  - virksomheten har oversikt over alle typer farlig avfall som oppstår, og i den forbindelse vurderer hvilke produktrester som må håndteres som farlig avfall – eksempelvis er flygeaske/kjelstøv fra forbrenning av olje farlig avfall og skal håndteres som det.

- alt farlig avfall blir lagret i dertil egnede og merkede beholdere
- alt farlig avfall lagres slik at lekkasje eller søl ikke medfører forurensning
- alt farlig avfall er sikret mot tilgang fra uvedkommende
- alt farlig avfall blir levert til godkjent mottak minst en gang i året
- alt farlig avfall blir deklart på standard deklarasjonsskjema ved levering til godkjent mottak.
- næringsavfall inkludert aske fra flisfyringen leveres til mottak som har tillatelse til å ta imot dette.

- g) Virksomheten må ha skriftlige rutiner for hvordan oppfølging av overskridelser i utslippsgrensene skal håndteres. En slik rutine kan også være en del av rutinen for avvikshåndtering dersom en slik overskridelse defineres som avvik, se også pkt. i).
- h) Virksomheten har fått gjennomført en miljørisikoanalyse før anlegget ble bygget og igangsatt. Det ble der vurdert risiko for hendelser både når det gjelder arbeidsmiljø og ytre miljø. I denne risikoanalysen er utslipp til grunn ved evt. lekkasje fra nedgravd oljetank (hendelse 6) ikke vurdert med hensyn til ytre miljø. I hendelse 10 som gjelder utslipp til luft over grenseverdi er konsekvens for ytre miljø vurdert til «ufarlig». Det er også satt opp som et tiltak (hendelse 5) at det skal installeres gravimetrisk oljeutskiller i varmesentral. Under kontrollen ble det opplyst at det ikke er installert noen oljeutskiller.

Risikoanalysen er ikke oppdatert etter bygging og igangsetting.

Det må gjennomføres en ny risikoanalyse eller en revidering av den gjennomførte analysen hvor det tas hensyn til det som nå er installert for å vurdere risiko slik anlegget er bygget og driftes i dag.

Dersom det er installert avløp fra rom hvor det kan oppstå oljesøl/-lekkasje må vurdering av installasjon av oljeutskiller tas med i ROS-analysen.

Det er viktig at hendelser som kan påvirke ytre miljø vurderes, og ved en revidering av eksisterende ROS-analyse må en også tenke på om nye momenter som ikke ble vurdert i forrige omgang skal tas med. En tidfestet tiltaksplan må lages ut fra gjennomført risikoanalyse.

- i) Virksomheten har en rutine for avvikshåndtering via Skagerak Varme, men dette er ikke tilpasset behandling av avvik knyttet til selve varmesentralen og utslipp derfra, f. eks. at overskridelser av utslippsgrenser skal rapporteres som avvik.

Fylkesmannens forventninger til virksomhetens oppfølging og tilbakemelding:

Kopi av revidert eller nytt internkontrollsystem med rutiner spesifisert under kommentarer sendes Fylkesmannen innen frist satt i oversendelsesbrev.

Avvik 2: Virksomheten har ikke utarbeidet et måleprogram for utslipp til luft.

Avvik fra: internkontrollforskriften § 5, 2. ledd pkt. 7 og forurensningsforskriften § 27-6d.

Grunnlag for avviket:

Virksomheten har foretatt målinger av utslipp til luft som har vist gode resultater, men det er ikke satt opp et måleprogram.

Kommentarer:

Et måleprogram må minst sikre at utslippsmålinger gjennomføres slik at måleresultatene er representative for normal drift, det må lages en beskrivelse av målepunkter, intervaller og parameter som skal analyseres. Målinger skal utføres etter anerkjente standarder og dette skal dokumenteres. Resultater fra utslippsmålinger skal journalføres, jf. forurensningsforskriften § 27-7.

Fylkesmannens forventninger til virksomhetens oppfølging og tilbakemelding

Kopi av måleprogram sendes Fylkesmannen innen frist satt i oversendelsesbrev.

Avvik 3: Virksomhetens journalføring er mangelfull

Avvik fra: Forskrift om begrensnig av forurensning(forurensningsforskriften) § 27-7

Grunnlag for avviket:

Virksomheten fører ikke journal over mengde og type brensel som brukes og håndtering av avfall som oppstår i forbindelse med forbrenningsprosessen

Fylkesmannens forventninger til virksomhetens oppfølging og tilbakemelding

Følgende dokumentasjon sendes Fylkesmannen:

Dokumentasjon på at journalføring av mengde og type brensel brukt i forbrenningsprosessene er igangsatt.

Dokumentasjon på at virksomheten har igangsatt journalføring av håndtering av avfall fra prosessene.

Anmerkninger

Anmerkning 1: Håndteringen av farlig avfall er ikke fullt ut tilfredsstillende

Kommentar:

Virksomhetens oppbevaring av farlig avfall er ikke fullt ut tilfredsstillende. Det farlige avfallet blir samlet i felles avfallsstasjon for området, slik at det ikke kan dokumenteres hvem som har levert hva av det farlige avfallet, og hvem som har ansvar for lagring, levering og deklarerer.

Det opplyses at virksomheten ikke har hatt noe farlig avfall ennå, men at det sikkert vil bli noen spraybokser etter hvert, og at hydraulikkolje vil måtte byttes. Vi minner om at flygeaske og kjelstøv fra forbrenning av olje er å regne som farlig avfall, og dermed ikke skal blandes med annen aske, men lagres, leveres og deklarerer som farlig avfall.

Fylkesmannens forventninger til virksomhetens oppfølging og tilbakemelding

Dokumentasjon (eksempelvis bilder)på at det er satt opp minst en merket beholder for hver type farlig avfall som oppstår i virksomheten. Virksomheten må levere alle typer farlig avfall til godkjent mottak minst en gang i året, og alt farlig avfall må deklarerer. Deklarasjonsskjemaer må tas vare på som dokumentasjon på at farlig avfall er levert til godkjent mottak.

ANNEN NYTTIG INFORMASJON:

Informasjon om farlig avfall og kjemikalier

Farlig avfall inneholder helse- og miljøfarlige kjemikalier som ikke skal håndteres sammen med forbruksavfall fordi det kan medføre alvorlige forurensninger eller fare for skade på mennesker eller dyr. Farlig avfall på avveier kan føre til at miljøgifter spres og hoper seg opp i naturen. Spredningen kan skje gjennom forurenset sigevann fra deponier eller gjennom utslipp av forurensede avgasser, slagg eller aske fra forbrenningsanlegg. Dersom farlig avfall kommer ut i avløpsnett, kan det gjøre at kloakkrenseanleggene ikke fungerer som de skal slik at mer forurensning kommer ut i sjø og vassdrag. "Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall" (avfallsforskriften) har i kapittel 11 regler for farlig avfall. Her er det regler for forsvarlig oppbevaring med videre av farlig avfall (§ 11-5), krav om tillatelse (§ 11-6 og § 11-7), leveringsplikt (§ 11-8), deklarerer (§ 11-12) og tilsyn (§ 11-15). I tillegg finnes regelverk knyttet til bestemte typer farlig avfall. Dette gjelder blant annet for batterier, spillolje, oljeholdig avløpsvann, PCB-holdig avfall som kondensatorer og isolerglassvinduer og lignende. Informasjon om hvilke kjemikalier som er regulerte/forbudte finnes i forskrift om begrensnig i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter (produktforskriften). Regulerer finnes blant annet

på bromerte flammehemmere, kortkjedede klorparafiner, kadmiumforbindelser, nonyl- og oktylfenol og deres etoksilater. Det finnes lenker til aktuelle lover og forskrifter på Miljødirektoratets hjemmeside www.miljodirektoratet.no eller via www.regelhjelp.no

Informasjon om internkontroll (HMS)

Internkontroll (HMS) er et system med oversikter, rutiner og dokumentasjon som skal sikre og dokumentere at virksomheten overholder kravene som er satt i helse-, miljø og sikkerhetslovgivningen. Ved utarbeidelse av et slikt system skal virksomheten systematisk gå igjennom alle ledd av driften og kartlegge risikoen i forhold til de ansattes helse og sikkerhet samt påvirkningen på ytre miljø. Innen forurensningsområdet vil det blant annet gjelde oppbevaring av alle typer avfall og farlig avfall, levering av avfall og farlig avfall til godkjent mottak, eventuelle utslipp fra virksomheten til jord, luft og vann, samt støy og lukt, innkjøp, oppbevaring og bruk av kjemikalier. Det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet skal tilpasses forholdene i virksomheten, og omfanget vil følgelig variere fra virksomhet til virksomhet. Viktige faktorer her er risikobildet og antall ansatte.

Informasjon om substitusjonsplikten

Helse- og miljøfarlige stoffer og produkter kan forårsake skader på naturen og på menneskers helse. De som bruker kjemikalier/kjemiske produkter i sitt yrke har plikt til å finne ut om det finnes alternative kjemikalier som forårsaker mindre skade på naturen og menneskers helse som kan benyttes. Denne plikten gjelder både for brukere i privat og offentlig sektor, og i produksjonsvirksomheter og i tjenesteytende virksomheter.

Informasjon om noen av dine plikter som produksjons- eller tjenesteytende virksomhet når det gjelder håndtering av kjemikalier, avfall og farlig avfall:

- Virksomheter skal ha oversikt over hvilke kjemikalier/kjemiske produkter som benyttes.
- Virksomheten skal ha oppdaterte HMS-datablader for alle kjemikalier/kjemiske produkter som benyttes.
- Virksomheten skal dokumentere at det systematisk gjøres vurderinger av kjemikaliene/kjemiske produktene de bruker med tanke på å bytte ut helse- og miljøfarlige kjemikalier/kjemiske produkter med mindre farlige kjemikalier og kjemiske produkter jf. produktkontrollen.
- Virksomheten skal levere farlig avfall til godkjent mottak.
- Virksomheten skal levere farlig avfall til godkjent mottak minst en gang hvert år når den totale mengden farlig avfall overstiger 1 kg pr år.
- Virksomheten skal ved levering av farlig avfall fylle ut deklarasjonsskjema og oppbevare dette skjemaet som dokumentasjon på at avfallet er deklarerert og levert til godkjent mottak.
- Virksomheten skal oppbevare farlig avfall på en sikker måte, med sikring mot uvedkommende (barn, dyr etc.) og ytre påvirkning som vær og vind og med mulighet for oppsamling ved evt. uhell og spill. Avfallet skal være synlig merket.